

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра дошкільної та спеціальної освіти

**ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ДІТЕЙ РАННЬОГО
ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Методичні рекомендації до вивчення курсу
здобувачами першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти,
спеціальності А 2 Дошкільна освіта

Розглянуто та рекомендовано до друку Науково-методичною радою Мукачівського державного університету, протокол № 7 від 24 березня 2025 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри дошкільної та спеціальної освіти протокол № 13 від 04 березня 2025 р.

Укладач:

Микуліна А. К., старший викладач кафедри дошкільної та спеціальної освіти

Рецензент:

Атрошенко Т. О., д-р. пед. н., проф. кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту МДУ

О-72 Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку. Методичні рекомендації до вивчення курсу здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності А 2 Дошкільна освіта. Укладач: Микуліна А. К. Мукачево: МДУ, 2025. 71 с. (1,9 арк.)

У відповідності до програмових вимог у рекомендаціях розкриваються особливості викладання дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку», подано методичні рекомендації до лекцій згідно модулів, завдання до практичних занять та самостійного опрацювання до кожної теми.

Матеріали методичних рекомендацій можуть бути використані здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності А 2 Дошкільна освіта в процесі вивчення дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку», вихователями ЗДО, викладачами.

© Микуліна А. К., 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Програма навчальної дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку»	6
1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни	6
1.2. Програма навчальної дисципліни	9
2. Методичні рекомендації до вивчення теоретичного матеріалу курсу	18
3. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань	31
4. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи здобувачів	37
5. Критерії оцінювання	43
6. Питання для підготовки до іспиту	53
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Дисципліна «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку» належить до переліку дисциплін професійно-педагогічного спрямування для здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності А 2 Дошкільна освіта. Вивчення цієї дисципліни має свою специфіку, оскільки її основним завданням є поєднання декількох аспектів: засвоєння основ теорії, історії образотворчого мистецтва, методики керівництва образотворчою діяльністю дітей та формування високого рівня художньо-педагогічної підготовки майбутнього фахівця закладу дошкільної освіти.

Дана навчальна дисципліна базується на сучасних знаннях галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері дошкільної освіти; сучасних уявлень про тенденції, закономірності розвитку психолого-педагогічних та спеціальних дисциплін, спрямована на вирішення прикладних завдань в галузі дошкільної освіти.

Навчальна дисципліна передбачає підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення художньо-естетичного виховання і різнобічного розвитку дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва і художньо-творчої діяльності.

Знання основ розвитку образотворчого мистецтва, що вивчає закони художнього пізнання і перетворення дійсності, дає можливість майбутньому вихователю правильно використовувати образотворчу діяльність в процесі роботи з дітьми дошкільного віку, розкрити закономірності формування у них художньо-творчих здібностей.

В процесі вивчення курсу майбутні вихователі отримають знання про різні види образотворчої діяльності дітей, здобудуть вміння і навички використовувати різні образотворчі матеріали та техніки зображення, вміння планувати і використовувати різні види робіт з образотворчої діяльності, враховуючи вікові особливості дітей раннього та дошкільного віку та сучасні вимоги в області образотворчого мистецтва.

Програмою дисципліни передбачено низку форм роботи зі здобувачами: лекції та практичні заняття, різноманітні практичні завдання для практичної та самостійної роботи.

Семинарські та практичні заняття є логічним продовженням лекцій. Їхня мета: поглиблення, розширення, деталізація знань, якими здобувачі опанували під час лекцій; перевірка якості їх засвоєння, володіння майбутніми вихователями практичними вміннями та навичками безпосередньої роботи з дошкільниками та забезпечує поступову трансформацію пізнавальної діяльності у професійно-спрямовану; передбачає міждисциплінарну інтеграцію наукової, освітньої та інноваційної діяльності на основі компетентнісного підходу.

«Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку» органічно пов'язана з дисциплінами: «Художня праця та основи дизайну», «Психологія дитяча», «Педагогіка дошкільна», поглиблює і деталізує розділи, пов'язані з формуванням знань, умінь і навичок майбутнього вихователя у процес підготовки до професійної діяльності в ЗДО.

Методичні рекомендації містять інформаційний обсяг навчальної дисципліни, рекомендації для вивчення тем лекцій, завдання для практичних занять та самостійної роботи здобувачів, яка складається з двох видів: репродуктивної для формування необхідних умінь і навиків для організації та керівництва художньо-естетичної діяльності з дітьми в ЗДО та творчого характеру, яка стимулює ставлення творчої особистості майбутнього вихователя.

Контроль за видами діяльності здобувачів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, виконаних практичних завдань, періодичним контролем після засвоєння ними завдань. Формою підсумкового контролю є екзамен.

1. Програма навчальної дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку»

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робочу програму навчальної дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності А 2 Дошкільна освіта, укладено відповідно до освітньо-професійної програми вищої освіти галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес розвитку образотворчих здібностей дітей раннього та дошкільного віку в процесі образотворчої діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: дитяча психологія, дошкільна педагогіка, художня праця та основи дизайну.

Мета: підготувати майбутніх спеціалістів до здійснення художньо-естетичного виховання, організації та керівництва образотворчою діяльністю дітей раннього та дошкільного віку

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомлення з основами образотворчого мистецтва та її видами, принципами розвитку художньо-творчих здібностей у дітей раннього та дошкільного віку;
- вивчення та систематизація знань з методики керівництва образотворчої та конструктивної діяльності дітей раннього та дошкільного віку;
- оволодіння педагогічно ефективними формами і методами організації та керівництва образотворчою діяльністю дітей раннього та дошкільного віку.
- оволодіння різноманітними техніками малювання, ліплення, аплікації та конструювання і засвоєння методів залучення дітей раннього та дошкільного віку до образотворчої діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:**

- теоретичні основи методики образотворчої діяльності та конструювання в дошкільних закладах і вимоги щодо їх організації;
- організацію і структуру сучасних занять з різних видів образотворчої діяльності;
- методи та прийоми керівництва образотворчою діяльністю дітей різних вікових груп.

вміти:

- володіти методикою керівництва образотворчої діяльності дошкільників;
- проводити заняття з образотворчої діяльності, реалізуючи основні дидактичні принципи при виборі різних форм і методів навчання;

В процесі вивчення дисципліни у здобувачів формуються такі компетентності:

Інтегральна: здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності, що передбачає застосування теоретичних і практичних положень педагогічної науки й характеризується комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності та діяльності інших осіб у педагогічних ситуаціях.

Компетентності загальні (КЗ)

КЗ-3.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-5.Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

Компетентності спеціальні (фахові) (КС)

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмові результати навчання:

ПР-1. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-6. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПР-22. Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

1.2. Програмований зміст курсу

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Образотворче мистецтво та його види, використання в роботі з дітьми

Мета, завдання і зміст курсу «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництв дітей раннього та дошкільного віку»

Мистецтво як художнє відображення дійсності. Образотворче мистецтво, його види, жанри та особливості.

Образотворче мистецтво в ЗДО. Значення мистецтва для виховання і розвитку дітей. Види образотворчого мистецтва, які використовуються в роботі з дітьми різних вікових груп , ускладнення завдань програми.

Добір та вимоги щодо підбору художніх творів для дошкільників. Форми, методи та прийоми ознайомлення дітей з мистецтвом, забезпечення цілісного сприймання твору.

Ознайомлення дітей із закарпатським образотворчим мистецтвом.

Тема 2. Види образотворчої діяльності та їх значення на всебічний розвиток дітей

Види образотворчої діяльності дітей та її видів. Особливості малювання, ліплення, аплікації та конструювання дошкільників.

Взаємозв'язок різних видів образотворчої діяльності дітей.

Вплив образотворчої діяльності на розумовий розвиток дітей, їх сенсорне виховання. Підготовка до школи, формування навчальної діяльності. Естетичне виховання – основне завдання образотворчої діяльності. Суспільна спрямованість дитячої творчості. Виховання морально-вольових якостей та формування особистості дитини. Образотворча діяльність як продуктивна діяльність, що вимагає поєднання розумової та фізичної активності дітей.

Тема 3. Дидактичні основи організації образотворчої діяльності дошкільників

Основна мета і завдання програми навчання образотворчої діяльності дошкільників. Основні принципи дидактики, на яких будується зміст програми навчання образотворчого. Структура програми.

Аналіз сучасних програм дошкільних закладів. Структура і особливості побудови розділу «Образотворча діяльність» в різних програмах.

Визначення методів і прийомів навчання. Традиційна та сучасна класифікації методів навчання. Зміст різноманітних методів та прийомів у процесі навчання дітей образотворчого мистецтва та вимоги до них. Диференційований вибір методів та прийомів з урахуванням віку дітей, їх знань, досвіду. Використання ігрових прийомів у різних вікових групах.

Тема 4. Організація занять та інших форм керівництва образотворчої діяльності в ЗДО

Заняття – основна форма навчання дітей образотворчої діяльності. Особливості організації занять в різних вікових групах. Типи занять: заняття на тему, запропоновану вихователем; заняття на тему, вибрану дитиною. Підготовка вихователя та дітей до занять. Організація чергувань в різних вікових групах. Підготовка матеріалів та обладнання з урахуванням виду діяльності.

Структура заняття. Нетрадиційні форми організації занять.

Організація самостійної діяльності дошкільників з образотворчої діяльності. Зміст та значення роботи з образотворчої діяльності в повсякденному житті.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА МАЛЮВАННЯ ДОШКІЛЬНИКАМИ

Тема 5. Малювання та його види. Малювання окремих предметів дітьми раннього та молодшого дошкільного віку

Малювання, його види, завдання та значення на розвиток дитини. Виникнення малювання на другому році життя.

Виховання інтересу до малювання у дітей *першої молодшої групи*. Виникнення і розвиток інтересу до малювання у дітей першої молодшої групи.

Навчання дітей проведення прямих вертикальних та горизонтальних ліній, підготовка до зображення предметів округлої форми. Впізнавання дітьми схожості малюнка з предметами за різними ознаками: за кольором, формою, рухом та ритмом. Розвиток асоціацій. Засвоєння дітьми певних технічних навичок малювання.

Розподіл програмного матеріалу. Особливості проведення перших занять.

Використання різних методів і прийомів навчання. Використання індивідуального підходу при роботі з дітьми. Організація перегляду малюнків .

Малювання в другій молодшій групі

Виховання стійкого інтересу до малювання. Продовження розвитку координації рук та зорового контролю. Підведення дітей до розуміння й передачі характерного забарвлення предметів, використання кольору за власним бажанням. Навчання техніки малювання олівцями та гуашшю.

Поступове, послідовне здійснення навчально-виховних завдань. Формування вмінь проводити лінії різного характеру, малювати округлі, прямокутні форми та використовувати ці уміння при передачі предметних зображень, побудованих на різних сполученнях

Методи та прийоми, спрямовані на засвоєння способів зображення предметів, а також на засвоєння зображувальних та технічних

Тема 6. Ускладнення програми та методики керівництва малювання в середній і старшій групах

Навчання дітей *середньої групи* вміння розрізняти та зображувати геометричні фігури, знаходити схожість з ними в частинах предмета; передавати будову предмета, його відносну величину, колір.

Розвиток міцного навичку володіння олівцем та пензлем. Поступове засвоєння предметних зображень більш складної

будови з передачею їх особливостей. Формування та удосконалення протягом року техніки малювання. Залучення дітей до колективної творчості.

Навмисний і свідомий характер малювання у *дітей шостого року життя*. Виховання інтересу у дітей до якості виконання завдання Навчання зображення різних предметів і образів з передачею характерного в динаміці.

Удосконалення техніки малювання олівцями і гуашшю. Навчання прийомам малювання акварельними фарбами, восковою крейдою, простим графітним олівцем та іншими матеріалами.

Ускладнення програмного матеріалу. Малювання предметів з натури, з уяви і пам'яті. Поступове ускладнення техніки малювання різними матеріалами. Формування розуміння дітьми залежності якості зображення від знання предмета. Навчання дітей узагальненим способам зображення.

Навчання аналізувати малюнки залежно від поставленого завдання, бачити позитивні сторони й помилки. Заохочення до ініціативи, проявлення творчості, виховання естетичних почуттів.

Тема 7. Керівництво сюжетним малюванням дошкільників

Завдання програми та значення сюжетного малювання в дошкільному закладі. Види і форми організації занять. Підготовка дітей до занять. Підготовчий етап до сюжетного малювання в молодшому дошкільному віці.

Керівництво сюжетним малюванням дошкільників на основі об'єднання кількох предметів одним змістом. Ускладнення композиційних навичок при передачі зв'язного змісту дітьми. Стимулювання творчості дітей, самостійних пошуку зображувальних та виразних засобів передачі композиції.

Методи та прийоми керівництва сюжетним малюванням

Тема 8. Керівництво декоративним малюванням дошкільників

Значення декоративного малювання на виховання і розвиток дошкільників. Засвоєння дітьми техніки малювання декоративних

елементів. Ускладнення завдань програми та методики керівництва в різних вікових групах.

Створення візерунків за зразком та задумом, за мотивами народного та сучасного декоративного мистецтва. Використання різних методів та прийомів у навчанні. Заохочення прояву творчості, виховання художнього смаку.

Використання творів народного декоративно-прикладного мистецтва України та Закарпаття на заняттях з декоративного малювання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА ДІТЕЙ ЛІПЛЕННЮ ТА АПЛІКАЦІЇ

Тема 9. Ліплення як вид образотворчої діяльності. Особливість керівництва ліпленням дітей раннього та молодшого дошкільного віку

Ліплення як вид образотворчої діяльності дошкільників. Значення ліплення на розвиток особистості дитини. Види та способи ліплення. Матеріал та обладнання для ліплення.

Ліплення в першій молодшій групі. Особливості пластичної форми, створюваної дітьми від 2 до 3 років. Дозображувальний період. Формування інтересу до ліплення, знайомство з матеріалом, виконання найпростіших зображень. Навчання технічних прийомів. Особливості організації занять. Використання інформаційно-рефлексивного методу. Розвиток формоутворюючих рухів в обстеженні предметів, у виконанні вправ. Показ способів зображення.

Ліплення у другій молодшій групі. Особливості пластичної форми, створюваної дітьми чотирьох років. Зображення простих односкладових предметів і предметних зображень з кількох частин. Передача форми і величини. Підведення до вираження сюжетно-ігрового задуму, до передачі виразності. Розвиток технічних навиків. Поступове ускладнення програмного матеріалу та прийомів ліплення. Особливості використання показу способів зображення в ліпленні знайомих форм. Ігрові прийоми в навчанні малюків. Роль вправ. Аналіз дитячих робіт.

Тема 10. Ускладнення завдань та технічних прийомів ліплення в середній та старшій групі

Ліплення в середній групі. Особливості пластичної форми, створюваної п'ятилітніми дітьми. Формування стійкого інтересу до занять ліпленням. Розвиток естетичного сприймання форми, симетрії, пропорції, відчуття ритму. Навчання зображення найпростіших предметів з використанням нових форм. Навчання нових технічних прийомів ліплення. Послідовне ускладнення програм матеріалу на основі знань, умінь, навичок, набутих в попередніх групах.

Використання часткового показу прийомів і способів ліплення з опорою на досвід дітей. Використання ігрових прийомів і художнього слова. Заохочення до творчості, самостійності. Навчання аналізувати свої роботи, роботи інших дітей.

Ліплення в старшій групі. Особливості пластичної форми, створюваної шестирічними дітьми. Зображення предметів складнішої будови з передачею особливостей форми, відносної величини, пропорцій, характерних особливостей. Навчання сюжетного ліплення. Ліплення рельєфів. Навчання нових способів зображення і нових технічних прийомів. Послідовне ускладнення програмного матеріалу. Вдосконалення прийомів ліплення конструктивним способом. Навчання пластичного та комбінованого способу в ліпленні. Ліплення за мотивами народної іграшки та керамічних виробів декоративного мистецтва.

Показ нових способів ліплення з опорою на досвід дітей. Поради і запитання, спрямовані на розвиток творчості. Навчання аналізу дитячих робіт, вмінню бачити вдале, помічати помилки, розуміти їх причини й підбивати підсумок.

Тема 11. Аплікація, її види та особливості. Особливості керівництва аплікацією в I та II молодших групах

Аплікація як вид декоративно-прикладного мистецтва. Види аплікації. Матеріали, історія розвитку. Характеристика виконання аплікації в дошкільному віці. Види аплікаційної техніки.

Формування у дітей *третього року життя* інтересу до аплікації як зображувальної діяльності. Засвоєння знань про

форму, величину, колір предметів. Розвиток просторової орієнтації.

Особливості проведення занять. Використання різних методів і прийомів навчання. Індивідуальний підхід в роботі з дітьми.

Аплікація в другій молодшій групі. Формування знань дітей про форму предметів, їх будову, величину. Складання предметних зображень, декоративних візерунків, нескладних візерунків і композицій з готових форм і силуетів. Навчання техніки наклеювання.

Послідовне ускладнення в зображенні предметів. Складання візерунків у смужці, колі, квадраті і на силуетних формах. Показ способів складання зображень і техніка наклеювання. Аналіз аплікацій.

Тема 12. Керівництво аплікацією дітей середньої та старшої груп

Аплікація в середній групі. Формування стійкого інтересу до занять аплікацією. Удосконалення техніки наклеювання.

Навчання техніки роботи ножицями. Оволодіння найпростішими прийомами вирізування. Послідовне засвоєння прийомів роботи ножицями: вміння правильно тримати, різати по прямій лінії, зрізувати кути, вирізувати округлі форми. Використання готових форм і силуетів. Виконання колективних аплікацій. Показ способів поводження і роботи з ножицями. Аналіз аплікацій з активною участю дітей.

Аплікація в старшій групі. Удосконалення попередньо набутих умінь і навиків. Навчання раціональних прийомів вирізування /з паперу, складеного; удвоє, гармошкою. Навчання аплікації способом обривання для передачі виразності.

Послідовне ускладнення програмного матеріалу. Навчання нових способів вирізування. Виконання аплікацій предметного і сюжетно-пейзажного змісту. Декоративна аплікація і виконання завдань за задумом.

Використання дослідницького та евристичного методів. Частковий показ способів зображення. Розвиток творчості і

самостійності у виборі техніки виконання аплікації, використанні різноманітних кольорів, композиції та ін.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА ДИТЯЧИМ КОНСТРУЮВАННЯМ. ПІДГОТОВКА ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 13. Особливості конструктивної діяльності дошкільників. Конструювання з будівельного матеріалу в ЗДО

Конструювання в першій та другій молодших групах. Розрізнення, називання та використання окремих деталей будівельного набору. Послідовне ускладнення програми протягом року. Знайомство з будівельними деталями. Розвиток уміння будувати елементарні споруди з настільного будівельного матеріалу.

Особливості організації занять. Розглядання нескладних споруд. Організація ігор-занять із спорудами. Керівництво самостійною роботою дітей.

Конструювання з будівельного матеріалу в середній групі. Знайомство з новими деталями /циліндр, арка, бруски, пластини/. Передача в конструкціях окремих характерних ознак нескладних предметів. Орієнтовна тематика занять, її варіанти та ускладнення. Проведення занять за задумом дітей.

Організація та методика проведення занять за вказаною темою, умовою, зразком, показом вихователя. Збагачення зорових уявлень про предмети різної конструкції, транспорт, мости.

Конструювання з будівельного матеріалу в старшій групі. Формування узагальнених уявлень про конструкцію предметів. Розвиток творчості, вміння будувати предмети за описом, малюнком, фотографією, задумом.

Навчання нових технічних прийомів у конструюванні. Знайомство дітей з новими деталями та їх властивостями. Формування навичок колективної роботи.

Використання в навчанні інформаційно-рецептивного, репродуктивного, дослідницького та евристичного методів. Продумування дітьми плану роботи, пояснення способів дій.

Тема 14. Керівництво конструюванням з паперу, природного та інших матеріалів в ЗДО

Конструювання з паперу в ЗДО. Навчання конструюванню з паперу в середній старшій групах. Формування узагальнених технічних навиків та вмінь в роботі з папером. Розвиток уміння цілеспрямовано працювати за зразком, оздоблювати іграшку-саморобку. Навчання працювати за готовою викройкою, з готових форм. Навчання згортання кола та виготовлення виробів із конуса. Згортання прямокутника в циліндр.

Провідні методи – репродуктивний, евристичний. Використання різних видів показу. Навчання послідовності виконання виробу. Керівництво роботою дітей в різних вікових групах.

Конструювання з природного та інших матеріалів. Значення конструювання з природного матеріалу для виховання та розвитку дошкільників. Конструювання з природного матеріалу різноманітних коробок, котушок в середній та старшій групах. Завдання та зміст роботи. Провідні методи навчання – репродуктивний та евристичний. Використання різних видів показу. Навчання послідовності виконання іграшки. Використання різних способів з'єднання. Використання малюнків, креслень та зразків. Особливість колективної роботи.

Тема 15. Підготовка дітей до школи на заняттях із образотворчої діяльності

Наступність дитячого закладу та школи. Вплив образотворчої діяльності на підготовку їх до школи.

Спеціальна і психологічна готовність дітей до школи.

Зміст роботи дошкільного закладу і школи по образотворчій діяльності. Вибір методів навчання дітей образотворчому мистецтву в залежності від віку в ЗДО та початковій школі.

2. Методичні рекомендації до вивчення теоретичного матеріалу курсу

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Образотворче мистецтво та його види, використання в роботі з дітьми

План

1. Предмет і завдання курсу.
2. Образотворче мистецтво і його види.
3. Значення образотворчого мистецтва у вихованні і розвитку дітей, вимоги до підбору творів мистецтва.
4. Ознайомлення дошкільників з видами образотворчого мистецтва.
5. Форми, методи та прийоми ознайомлення дітей з образотворчим мистецтвом.

Література:

[1, с.20-37; 2 с.5-25; 4, с.16-28; 5, 15]

Методичні рекомендації. Розглянути зміст, завдання і місце курсу в навчальному плані, особливості організації практичних занять та виконання самостійної роботи, оцінювання здобувачів. Визначити роль курсу в підготовці майбутніх вихователів, взаємозв'язок дисципліни з іншими.

Доцільно ознайомитись з поняттям «мистецтво», «образотворче мистецтво», його видами. Охарактеризувати мистецтво як художнє відображення дійсності. Розкрити особливості образотворчого мистецтва, його види, жанри та способи створення.

Познайомитись з використанням образотворчого мистецтва в ЗДО, із його впливом на виховання і розвиток дошкільників, із видами образотворчого мистецтва, які використовуються в роботі з дітьми різних вікових груп, ускладнення завдань програми.

Знати вимоги щодо підбору художніх творів для дошкільників та вміти їх підбирати згідно вікових особливостей. Ознайомитись з формами, методами та прийомами ознайомлення дітей з образотворчим мистецтвом, вміти аналізувати та сприймати художній твір.

Тема 2 Види образотворчої діяльності, їх значення на розвиток дитини

План

1. Характеристика видів образотворчої діяльності.
2. Вплив образотворчої діяльності на розвиток дитини.
3. Образотворча діяльність як продуктивна діяльність, що вимагає поєднання розумової та фізичної активності дітей.
4. Взаємозв'язок видів образотворчої діяльності.

Література:

[1, с.26-27; 2, с. 14-27; 5, 11.]

Методичні рекомендації. Рекомендовано ознайомитись з образотворчою діяльністю дошкільників, видами та особливостями малювання, ліплення, аплікації та конструювання. Вивчити визначення, вміти їх аналізувати.

Розкрити вплив образотворчої діяльності на розумовий розвиток дітей, їх сенсорне виховання; підготовку до школи, формування навиків навчальної діяльності; виховання морально-вольових якостей дитини; трудове, естетичне виховання, розвиток творчих здібностей та фізичної активності дітей.

Ознайомитись з проблемою взаємозв'язку різних видів образотворчої діяльності дітей.

Тема 3. Дидактичні основи організації образотворчої діяльності дошкільників

План

1. Основна мета і завдання програми навчання образотворчої діяльності дошкільників.
2. Основні принципи дидактики, на яких будується зміст програми навчання образотворчого мистецтва.
3. Методи та прийоми навчання образотворчої діяльності.
4. Сучасна класифікація методів навчання.

Література:

[1, с. 43-48; 3, с.33-39, 12, с.22-41.].

Методичні рекомендації. Рекомендовано знати мету, завдання навчання образотворчої діяльності дошкільників, основні принципи дидактики, на яких будується зміст художньо-естетичного розвитку дітей.

Вивчити визначення методів і прийомів навчання, знати різні класифікації. Вміти аналізувати традиційну та сучасну класифікацію методів навчання.

Знати зміст і можливість використання різноманітних методів та прийомів у процесі навчання дітей образотворчої діяльності. Диференційований вибір методів та прийомів з урахуванням віку дітей, їх знань, досвіду.

Познайомитись з використанням ігрових прийомів навчання в роботі з дітьми різного віку в процесі образотворчої діяльності.

Тема 4. Організація занять з образотворчої діяльності в різних вікових групах

План

1. Заняття – основна форма навчання дітей образотворчої діяльності. Особливості організації занять в різних вікових групах. Типи занять.
2. Підготовка вихователя і дітей до занять.
3. Структура заняття. Нетрадиційні форми організації занять.
4. Організація самостійної художньої діяльності дошкільників.

Література:

[1, с. 50-53; 2, с.40-44, 9, с.24-27].

Методичні рекомендації. Рекомендовано ознайомитись з заняттям як основною формою навчання дітей образотворчої діяльності, особливостями організації в різних вікових групах. Знати і вміти аналізувати різні види і типи занять, види художньої практики.

Ознайомитись з підготовкою вихователя, дітей, матеріалів та обладнання з урахуванням теми та виду образотворчої діяльності.

Знати структурні компоненти заняття, методи та прийоми навчання, які використовуються в кожній частині.

Ознайомитись з специфікою організації нетрадиційних форм занять, самостійною діяльністю дошкільників з образотворчої діяльності, змістом та значенням роботи в повсякденному житті.

Тема 5. Малювання та його види. Малювання окремих предметів дітьми раннього та молодшого дошкільного віку

План

1. Малювання - основний вид образотворчої діяльності дітей дошкільного віку, його вплив на розвиток особливості.
2. Предметне малювання. Підбір предметів для малювання.
3. Особливості навчання малюванню дітей I та II молодших груп.
4. Методика керівництва малюванням молодших дошкільників.

Література:

[1, с. 45-58; 2, с. 39-45; 4, с.34-42. 7, с. 28-45].

Методичні рекомендації. Рекомендовано ознайомитись з малюванням як видом образотворчої діяльності, його видами, основними завданнями та значенням на розвиток дошкільників. Дізнатись як виникає інтерес до малювання в ранньому віці в залежності від розвитку дитини.

Розглянути особливості організації навчання малюванню дітей першої молодшої групи, завдання програми, орієнтовну тематику робіт та специфіку використання різних методів і прийомів навчання, індивідуального підходу до дітей.

Розглянути особливості розвитку дітей другої молодшої групи, поступове, послідовне здійснення освітньо-виховних завдань в процесі малювання, особливості використання методів та прийомів навчання, спрямованих на засвоєння способів зображення предметів, а також на формування зображувальних та технічних навиків та вмінь.

Тема 6. Ускладнення програми та методики керівництва малюванням в середній і старшій групах

План

1. Поступове засвоєння предметних зображень більш складної будови з передачею їх особливостей.
2. Малювання предметів з натури, з уяви і пам'яті дітьми старшого віку.
3. Поступове ускладнення техніки малювання різними матеріалами.
4. Використання нетрадиційних технік малювання.

Література:

[1, с. 45-58;; 2, с. 39-45; 4, с.34-42. 7, с. 28-45].

Методичні рекомендації. Ознайомитись з видами та особливостями навчання дітей предметного малювання (з натури, по пам'яті, за уявленням).

Рекомендовано згадати про особливості розвитку дітей п'ятого та шостого року життя, дізнатись про особливості навчання дітей предметного малювання.

Ознайомитись з ускладненням завдань програми з предметного малювання для середньої та старшої груп, удосконаленням техніки малювання кольоровими та графітними олівцями, гуашевими та акварельними фарбами, сангіною, кольоровою крейдою та нетрадиційними техніками зображення.

Знати послідовність малювання різних груп предметів і образів в статиці чи з передачею характерного в динаміці, особливості навчання дітей узагальненим способом зображення з використанням різних технік малювання.

Розглянути особливості керівництва процесом зображення предметів різної складності, використання різних методів та прийомів навчання в залежності від способу зображення та теми заняття, формування вмінь аналізувати малюнки залежно від поставленого завдання, бачити позитивні сторони й помилки. Знати прийоми, які сприяли до заохочення ініціативи, прояву творчості, вихованню естетичних почуттів та смаків.

Тема7. Керівництво сюжетним малюванням дошкільників

План

1. Завдання програми та значення сюжетного малювання в дошкільному закладі. Види і форми організації занять.
2. Підготовчий етап до сюжетного малювання в молодшому дошкільному віці.
3. Навчання сюжетного малювання в середній та старшій групах.
4. Керівництво колективним малюванням дошкільників.

Література:

[2, с. 17-34; 5, с. 28-45; 8, с.3-6]

Методичні рекомендації. Рекомендовано ознайомитись з завданнями програми та значенням навчання сюжетного малювання в дошкільному закладі. Знати види і форми організації занять з сюжетного малювання.

Розкрити особливості підготовчого етапу до сюжетного малювання в молодшому дошкільному віці.

Проаналізувати завдання програми для середньої і старшої груп, ускладнення композиційних навичок при передачі зв'язного змісту дітьми.

Розглянути, яка підготовка дітей здійснюється до занять, які методи та прийоми використовуються в процесі керівництва сюжетним малюванням, для стимулювання їх творчості, самостійних пошуків зображувальних та виразних засобів передачі композиції.

Розкрити особливості навчання та керівництва колективним малюванням дошкільників

Тема 8. Керівництво декоративним малюванням дошкільників

План:

1. Ознайомлення з різними видами декоративного мистецтва дітей дошкільного віку.
2. Завдання і зміст навчання декоративного малювання в дошкільному закладі.

3. Специфіка організації роботи по декоративному малюванню в різних групах.
4. Методи і прийоми навчання декоративному малюванню.
5. Навчання декоративному малюванню за мотивами українського народного мистецтва.

Література:

[1, с.46-49; 4, с.28-45; 5 с.73-77; 9,с.19-22; 18, с.14-16].

Методичні рекомендації. Рекомендовано ознайомитись з організацією декоративного малювання в ЗДО, основними завданнями та впливом на виховання і розвиток дошкільників.

Проаналізувати завдання програми, засвоєння дітьми техніки малювання декоративних елементів та тематику робіт для різних вікових груп.

Розкрити методику керівництва в створенні візерунків за зразком чи власним задумом за мотивами народного та сучасного декоративно-прикладного мистецтва, особливості використання різних методів та прийомів у навчанні дітей різного віку.

Ознайомитись з використанням творів народного декоративно-прикладного мистецтва України та Закарпаття на заняттях з декоративного малювання.

Тема 9. Ліплення як вид зображувальної діяльності. Особливість керівництва ліпленням дітей раннього та молодшого дошкільного віку

План

1. Ліплення як вид зображувальної діяльності.
2. Ліплення в першій молодшій групі.
3. Ліплення у другій молодшій групі.
4. Використання різних методів та прийомів навчання.

Література:

[1, с.60-63; 2 с.24-26; 5.]

Методичні рекомендації. Рекомендовано дізнатись про ліплення як вид образотворчої діяльності дошкільників, види та способи ліплення, матеріали та обладнання для занять з ліплення.

Розкрити вплив занять з ліплення на розвиток особистості дитини.

Ознайомитись з особливостями дозображувального періоду, процесом ліплення, завданнями програми та технічні прийоми, які засвоюють дітьми першої молодшої групи

Знати специфіку організації занять, методику використання інформаційно-рецептивного, репродуктивного методів та ігрових прийомів навчання.

Дізнатись про особливості пластичної форми, створюваної дітьми чотирьох років, поступовим ускладненням програмного матеріалу та технічних прийомів ліплення.

Засвоїти методику керівництва ліпленням дітей молодшого віку: особливості сприймання дітьми предметів перед ліпленням, їх обстеження, використання показу способів зображення в ліпленні знайомих форм, вправлення в засвоєнні нових технічних прийомів, аналіз дитячих робіт.

Тема 10. Ускладнення завдань та технічних прийомів ліплення в середній та старшій групах

План

1. Особливості ліплення дітьми п'ятого та шостого років життя.
2. Поступове ускладнення програмного матеріалу та технічних прийомів ліплення.
3. Використання різних методів та прийомів навчання.
4. Декоративне ліплення за мотивами народного мистецтва.

Література:

[1, с.66-68; 2, с. 28-29; 4, с.26-28; 15.]

Методичні рекомендації. Рекомендовано ознайомитись з особливостями пластичної форми, яку створюють діти середньої та старшої груп, послідовним ускладнення програмного матеріалу на основі знань, умінь, навичок, набутих в попередніх групах, із засвоєнням нових технічних прийомів та способів ліплення, зображення предметів складнішої будови з передачею особливостей форми, відносної величини, пропорцій, характерних особливостей.

Дізнатись про формування стійкого інтересу до занять з ліплення, розвиток естетичного сприймання форми, симетрії, пропорції, відчуття ритму, вдосконалення знайомих і навчання нових технічних прийомів та способів зображення (пластичний та комбінований).

Розкрити особливості керівництва процесом ліплення: показ нових способів ліплення з опорою на досвід дітей, використання часткового показу прийомів і способів ліплення з опорою на досвід дітей, використання порад, заохочення і запитань, ігрових прийомів та художнього слова, спрямованих на розвиток творчості і самостійності дошкільників. Навчання аналізу свої робіт та інших дітей, вмінню бачити вдаль, помічати помилки, розуміти їх причини й підбивати підсумок.

Знати особливості навчання сюжетного та декоративного ліплення (ліплення рельєфів, за мотивами народної іграшки та керамічних виробів декоративного мистецтва).

Тема 11. Аплікація, її види та особливості. Особливості керівництва аплікацією дітей в I та II молодших групах

План

1. Аплікація як вид декоративно-прикладного мистецтва. Види аплікації. аплікаційної техніки.
2. Формування у дітей третього року життя інтересу до аплікації. Особливості проведення занять.
3. Аплікація в другій молодшій групі. Навчання техніки наклеювання.
4. Методи та прийоми навчання.

Література:

[1, с. 72-74; 2, с.40-43, 9, с.24-27]

Методичні рекомендації. Рекомендовано пригадати про аплікацію як вид декоративно-прикладного мистецтва, історію розвитку, види і матеріали для робіт, види аплікаційної техніки.

Ознайомитись з формуванням у дітей третього року життя інтересу до аплікації як зображувальної діяльності, засвоєння ними

знань про форму, величину, колір предметів, розвиток просторової орієнтації

Розкрити особливості проведення занять, використання різних методів і прийомів навчання, індивідуального підходу в роботі з дітьми.

Дізнатись про навчання дітей аплікації в другій молодшій групі, послідовне ускладнення в зображенні предметів: формування знань про форму предметів, їх будову, величину; складання предметних зображень, нескладних декоративних візерунків і композицій з готових форм у смужці, колі, квадраті і на силуетних формах; показ способів складання зображень, техніки наклеювання, аналіз дитячих робіт.

Тема 12. Керівництво аплікацією дітей середньої та старшої груп

План

1. Основні завдання аплікації в середній та старшій групах.
2. Навчання техніки роботи ножицями.
3. Оволодіння раціональних прийомів вирізування.
4. Використання різних методів та прийомів навчання.
5. Навчання декоративної аплікації.

Література:

[1, с. 75-78; 2, с. 44-45; 4, с.34-37; 7, с. 28-35.].

Методичні рекомендації. Рекомендовано дізнатись про навчання аплікації дітей в середньої групи: формування стійкого інтересу до занять аплікацією, удосконалення техніки наклеювання, навчання техніки роботи ножицями, способів поводження і роботи з ними, оволодіння найпростішими прийомами вирізування: по прямій, косій і заокругленням.

Ознайомитись з послідовним ускладненням програмного матеріалу з аплікації в старшій групі: удосконалення попередньо набутих умінь і навиків, навчання нових раціональних способів вирізування з паперу, складеного; удвоє, гармошкою, виконання робіт предметного, сюжетно-пейзажного, декоративного змісту та

за власним задумом; навчання аплікації способом обривання для передачі виразності.

Знати про особливості використання повного і часткового показу способів зображення, дослідницького та евристичного методів навчання для розвитку творчості і самостійності у виборі техніки виконання аплікації, використанні різноманітних кольорів, композиції.

Тема13. Конструювання з будівельного матеріалу в різних вікових групах

План

1. Конструювання з будівельного матеріалу в ЗДО.
2. Конструювання в першій та другій молодших групах. Особливості організації ігор-занять.
3. Конструювання з будівельного матеріалу в середній і старшій групах.
4. Організація та методика проведення занять за вказаною темою, умовою, зразком, показом вихователя.
5. Використання в навчанні інформаційно-рецептивного, репродуктивного, дослідницького та евристичного методів.

Література:

[1, с.46-49, 4, с.28-35, 5 с.73-77; 9, с.19-22; 18, с.14-16].

Методичні рекомендації. Рекомендовано закріпити визначення поняття «конструювання», особливості його організації в дошкільному віці, знати види, матеріал для конструювання.

Познайомитись з організацією конструктивної діяльності в першій та другій молодших групах, ускладнення програми протягом року: знайомство з будівельними деталями, розрізнення, називання та використання окремих деталей будівельного набору, розвиток уміння будувати елементарні споруди; особливостями організації занять, ігор-занять із спорудами; керівництвом самостійною роботою дітей.

Проаналізувати завдання конструювання з будівельного матеріалу в середній групі та старшій групах: знайомство з новими

деталлями (циліндр, арка, бруски, пластини, піраміда); передача в конструкціях характерних ознак нескладних предметів, розвиток творчості, вміння будувати предмети за описом, малюнком, фотографією, задумом.

Ознайомитись з організацією та методикою проведення занять за вказаною темою, умовою, зразком, показом вихователя, навчання нових технічних прийомів та новими деталями та їх властивостями будівельного матеріалу. Формування навичок колективної роботи. Використання в навчанні інформаційно-рецептивного, репродуктивного, дослідницького та евристичного методів.

Тема 14. Конструювання з паперу, природного та інших матеріалів

План

1. Розвиток дитини у процесі конструювання з паперу
Формування узагальнених технічних навиків та вмінь в роботі з папером.
2. Конструювання з природного матеріалу в середній та старшій групах. Методика навчання.
3. Конструювання з викидного матеріалу в середній та старшій групах. Завдання та зміст роботи.
4. Вибір методів навчання дітей в процесі конструювання з різних матеріалів

Література:

[1, с. 68-72; 2, с. 28-36; 8 с. 54-96; 13; 24.].

Методичні рекомендації. Рекомендовано розширити знання з навчання конструюванню з паперу в середній та старшій групах ускладнення завдань, узагальнених технічних навиків та вмінь в роботі з папером, навчання послідовності виконання виробу.

Знати особливості керівництва роботою дітей в різних вікових групах, використання різних видів показу, інформаційно-рецептивного, репродуктивного, евристичного та інших методів навчання.

Розкрити значення конструювання з природного матеріалу для виховання та розвитку дошкільників. Проаналізувати завдання зміст роботи по конструюванню з природного та викидного матеріалу в середній та старшій групах.

Розкрити методiku використання різних видів показу, навчання послідовності виконання іграшки, використання різних способів з'єднання, малюнків, креслень та зразків. Особливість організації колективної роботи.

Тема 15. Підготовка дітей до школи на заняттях із образотворчої діяльності

План

1. Наступність дитячого закладу та школи з образотворчого мистецтва
2. Вплив образотворчої діяльності на підготовку їх до школи.
3. Спеціальна і психологічна готовність дітей до школи.
4. Зміст роботи дошкільного закладу і школи по зображувальній діяльності.
5. Вибір методів навчання дітей зображувальному мистецтву в залежності від віку в ЗДО та початковій школі.

Література:

[2, с. 28-45; 8 с.54-96; 13; 24].

Методичні рекомендації. Рекомендовано ознайомитись з питаннями наступності ЗДО та НУШ, завданнями спеціальної і психологічної готовності дітей до школи. Розкрити вплив образотворчої діяльності на підготовку дітей до школи.

Проаналізувати зміст роботи дошкільного закладу і початкової школи по образотворчій діяльності, Вибір методів навчання дітей образотворчому мистецтву в залежності від віку в ЗДО та початковій школі.

3. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань

Тема 1. Методика використання творів образотворчого мистецтва з дітьми дошкільного віку

Питання для повторення.

1. Види образотворчого мистецтва, що використовуються в ЗДО.
2. Підбір художніх творів мистецтва для дітей різного віку.
3. Складання мистецтвознавчої бесіди до твору мистецтва.
4. Визначення завдань та методів і прийомів навчання при ознайомленні з творами образотворчого мистецтва.

Індивідуальне завдання

1. Підготовка повідомлень про один з видів образотворчого мистецтва

Письмове завдання

1. Скласти конспект заняття по ознайомленню з творами образотворчого мистецтва (живопис, графіка). Продумати методи і прийоми навчання, які сприятимуть кращому сприйманню твору.

Послідовність сприймання творів образотворчого мистецтва

1. Сприймання твору в цілому.
2. Вид образотворчого мистецтва. характерні засоби виразності даного виду мистецтва (живопис, графіка, скульптура).
3. Хто автор твору мистецтва? Які твори створені ним?
4. Що відображено в творів? Яку назву можна дати?
5. Детальний розгляд твору (зміст, ідея, засоби виразності, кольори).
6. Скласти опис твору.
7. Самостійне сприймання твору.

Тема 2. Вплив образотворчої діяльності на розвиток особистості дітей дошкільного віку

Питання для обговорення

1. Характеристика видів образотворчої діяльності.

2. Взаємозв'язок видів образотворчої діяльності в ЗДО.
3. Всебічний розвиток дітей в процесі образотворчої діяльності.
4. Вплив образотворчої діяльності на розумове, моральне, трудове та естетичне виховання.

Тема 3. Дидактичні основи занять (семінарське заняття)

Питання для обговорення

1. Мета та завдання та принципи програми навчання з образотворчої діяльності.
2. Основні методи і прийоми, що використовуються в навчанні образотворчої діяльності.
3. Особливості організації занять з образотворчої діяльності.
4. Організація самостійної художньої діяльності.

Тема 4. Особливості керівництва предметним малюванням дітей в ЗДО (практичне заняття)

Питання для повторення.

1. Особливості розвитку дітей в процесі малювання
2. Предметне малювання, види. Навчання дітей предметному малюванню дітей різного віку.
3. Виховання інтересу до малювання у дітей молодшого віку.
4. Керівництво предметним малюванням дітей молодшого, середнього та старшого віку.

Навчально-практичні завдання:

1. Аналіз різних малюнків дітей.
2. Спрошене зображення рослин, предметів, тварин та людини дітьми різного віку.
3. Вправляння в послідовності зображення предметів та поясненні виконання.

Тема 5. Складання конспектів занять з сюжетного малювання (практичне заняття)

Питання для повторення.

1. Сюжетне малювання в ЗДО, значення, види та форми організації.
2. Ускладнення завдань програми в середній та старшій групах.
3. Керівництво навчанням на заняттях з сюжетного малювання.
4. Передача композиційних навичок в сюжетних малюнках дітьми дошкільного віку.
5. Особливості організації занять з колективного сюжетного малювання в старшій групі

Навчально-практичні завдання:

1. Складання конспектів занять з сюжетного малювання для дітей середньої та старшої груп.
2. Підбір наочного матеріалів до занять.

Тема 6. Використання творів декоративно-прикладного мистецтва України на заняттях з декоративного малювання (практичне заняття)

Питання для повторення

1. Завдання і зміст декоративного малювання в різних вікових групах.
2. Особливості методики навчання дітей різного віку.
3. Використання творів народного декоративно-прикладного мистецтва України на заняттях з декоративного малювання.

Навчально-практичні завдання:

1. Аналіз творів народного декоративно-прикладного мистецтва України.
2. Вправлення в показі та поясненні виконанні візерунків на різних формах.

Індивідуальні завдання

1. Складання конспектів занять по ознайомленню дошкільників з вишивкою, керамікою, народною іграшкою, українськими розписами та писанкарством (на вибір).

2. Створення зразків візерунків за мотивами народного мистецтва для дітей різних груп.

Тема 7. Ліплення за програмою I та II молодших груп (практичне заняття)

Питання для повторення

1. Розвиток особистості дітей на заняттях з ліплення.
2. Особливості навчання ліпленню дітей I молодшої групи, завдання навчання та оволодіння технічними прийомами ліплення.
3. Ускладнення завдань навчання та технічних прийомів ліплення дітей II молодшої групи.
4. Основні методи і прийоми керівництва процесом ліплення.

Навчально-практичні завдання:

1. Вправлення в організації процесу сприймання та обстеження предметів, іграшок перед ліпленням.
2. Відпрацювання методики показу і пояснення різноманітних технічних прийомів ліплення (скочування, розкочування, сплющування, згинання, заципування, з'єднання, ліплення під кутом).
3. Демонстрування етапів ліплення нескладних предметів
4. Підбір основних методів і прийомів навчання

Тема 8. Показ і пояснення технічних прийомів ліплення, відпрацювання методики узагальнених способів зображення (практичне заняття)

Питання для повторення

1. Особливості навчання ліпленню дітей в середній групі.
2. Ускладнення завдань та тематики робіт в старшій групі.
3. Оволодіння новими технічними прийомами і способами ліплення дітьми середнього та старшого віку.
4. Керівництво процесом навчання ліпленню.

Навчально-практичні завдання

1. Формування узагальнених способів зображення предметів, тварин.

2. Відпрацювання методики показу етапів ліплення посуду різними способами (стрічковий, кільцевий).
3. Підбір мети та провідних методів і прийомів навчання до виліплених предметів.

Тема 9. Відпрацювання вміння демонструвати різні прийоми роботи з ножицями та створення зображень (практичне заняття)

Питання для повторення

1. Аплікація як вид образотворчої діяльності, її особливості, види.
2. Ускладнення завдань і змісту навчання в різних вікових групах.
3. Навчання техніки роботи з ножицями в середній та старшій групі.
4. Керівництво аплікацією дітей різного віку.

Навчально-практичні завдання

1. Показати технічні прийоми роботи з ножицями в різних вікових групах.
2. Відпрацювання вмінь демонструвати різні прийоми аплікації.

Тема 10. Навчання конструюванню дітей з різних матеріалів (семінарське заняття)

Питання для обговорення

1. Вплив конструювання на формування особистості дитини.
2. Види і типи конструювання, конструктивного матеріалу.
3. Особливості керівництва конструюванням з будівельного матеріалу в різних групах.
4. Основні прийоми навчання, ускладнення змісту і завдання по конструюванню з паперу, природного та викидного матеріалу в середній та старшій групах.

Індивідуальні завдання:

1. Підготовка презентацій, повідомлень по темі «Конструювання в ЗДО»

Тема 11. Виготовлення виробів, складання конспектів занять по конструюванню (практичне заняття)

Питання для повторення

1. Конструювання як вид дитячої діяльності.
2. Ускладнення завдань і способів створення будівель з будівельного матеріалу та конструкторів.
3. Особливість навчання дошкільників конструюванню з паперу.
4. Способи конструювання виробів із природного та викидного матеріалів.

Навчально-практичні завдання:

1. Аналіз будов із різних будівельних деталей на таблицях, малюнках, фотографіях.
2. Показ і пояснення послідовності виготовлення виробів з будівельного та інших матеріалів за програмою різних груп.
3. Складання конспекту заняття до одної із груп

Тема 12. Контрольний захід: контрольна робота

4. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи здобувачів

Виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи обов'язкове для кожного здобувача вищої освіти. З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються у процесі СРС з дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку», вирізняються три її основних види:

I – СРС, що забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять і вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;

II – пошуково-аналітична робота;

III – практична робота.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни, а саме: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, методичними вказівками.

Зміст СРС із «Оснoв образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку», може складатися з таких видів:

- уважне слухання і конспектування лекцій;
- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських тощо);
- виконання практичних завдань протягом семестру;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом, оформлення звіту про самостійну роботу;
- реферування, анотування рекомендованої літератури;
- формулювання висновків і підсумків;
- підготовка відповідей на запитання і самостійне формулювання висновків.

Перелік питань для виконання самостійної роботи подаються на лекційному занятті, а також з ними можна ознайомитись у методичних вказівках до підготовки СРС.

Одним із видів самостійної індивідуальної роботи здобувачів є підготовка наочних матеріалів до організації образотворчої діяльності дітей дошкільного віку.

Також здобувачі можуть готувати виступи та презентації. Регламент презентації – до 5-8 хв. Презентації здійснюються на практичних заняттях. Критеріями для оцінки слугують актуальність теми, повнота викладення матеріалу, самостійність, використання технічних пристроїв чи практичних демонстрацій.

Індивідуальною формою роботи є підготовка методичних завдань щодо організації художньо-творчої діяльності дошкільників. Здобувач може виконати не більше 4-5 рекомендацій за семестр.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Д.ф.н.	З.ф.н	Д.ф.н.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ				
1.	Тема 1. Предмет і завдання курсу. Образотворче мистецтво та його види, використання в роботі з дітьми 1. Ознайомитись з літературою з предмету «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва». 2. Вивчити визначення, знати мету та завдання курсу. 3. Вивчити умови в закладі освіти для ознайомлення дошкільників з творами образотворчого мистецтва. Зробіть аналіз, оцінку, проаналізуйте їх розміщення в дошкільному закладі. 4. Виконайте аналіз твору живопису в письмовій формі: характеристика його ідеї, змісту, засобів виразності.	5	7	Тести, реферати, конспект, творча робота
2.	Тема 2. Види образотворчої діяльності та їх значення на всебічний розвиток дітей 1. Охарактеризувати види зображувальної діяльності. 2. Виписати матеріали та інструменти для різних видів зображувальної діяльності дошкільників. 3. Законспектувати з підручника значення	4	7	

	зображувальної діяльності на естетичне виховання дошкільників та розвиток їх творчості.			
3.	Тема 3. Дидактичні основи організації образотворчої діяльності дошкільників 1. Зробіть порівняльний аналіз змісту розділу «Образотворча діяльність» в сучасних варіативних програмах дошкільних закладів «Українське Дошкілля», «Впевнений старт» та «Дитина»., «Дитина в дошкільні роки». 2. Вивчити визначення методів та прийомів навчання образотворчої діяльності. 3. Законспектувати сучасну класифікацію методів та прийомів навчання . 4. Продумати приклади використання ігрових прийомів навчання на заняттях із зображувальної діяльності.	5	7	Експрес-контроль, бліц-опитування, практичні завдання доповідь,
4.	Тема 4. Організація занять з образотворчої діяльності в різних вікових групах. Різні форми навчання образотворчої діяльності 1. Підібрати і проаналізувати конспекти занять різних видів. 2. Законспектувати з методичної літератури нетрадиційні форми організації занять. 3. Вивчити про організацію роботи з образотворчої діяльності в повсякденному житті. 4. Проаналізувати куточок самостійної художньої діяльності в ЗДО.	4	7	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА МАЛЮВАННЯМ				
5.	Тема 5.Малювання та його види. Малювання окремих предметів дітьми раннього та молодшого дошкільного віку 1. Виконати зразки малюнків за програмою І та ІІ молодших груп. 2. Підібрати віршики, потішки до малюнків. 3. Розробити конспект заняття з використанням ігрових прийомів навчання.	4	8	Експрес-контроль, бліц - опитування, доповідь, творча робота
6.	Тема 6.Ускладнення програми та методики керівництва малюванням в середній і старшій групах 1. Виконати зразки з послідовністю малювання предметів для дітей середньої і старшої груп.	5	8	

	2. Підібрати ілюстративний матеріал із зображенням риб, птахів, тварин та людини. 3. Написати конспект заняття для одного з видів предметного малювання.			
7.	Тема 7. Керівництво сюжетним малюванням дошкільників 1. Законспектувати про методи та прийоми навчання сюжетного малювання дітей 2. Написати конспекти занять з сюжетного малювання 3. Підібрати наочний матеріал, зразки до занять.	4	7	
8.	Тема 8. Керівництво декоративним малюванням дошкільників 1. Підібрати мистецтвознавчу літературу та ілюстративний матеріал про різні види українського декоративно-прикладного мистецтва. 2. Виконати зразки робіт з декоративного малювання для різних вікових груп. 3. Написати конспект заняття з декоративного малювання для однієї з вікових груп.	5	7	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА ЛІПЛЕННЯ ТА АПЛІКАЦІЇ				
9.	Тема 9. Ліплення як вид образотворчої діяльності. Особливість керівництва ліпленням дітей раннього та молодшого дошкільного віку 1. Вправляти в організації процесу сприймання предметів, іграшок 2. Відпрацьовувати методики показу і пояснення різноманітних технічних прийомів ліплення (скочування, розкочування, сплющування, згинання, зачіпування, з'єднання, ліплення під кутом). 3. Демонструвати способи ліплення нескладних предметів 4. Підібрати основні методів і прийомів навчання до виліплених предметів.	4	7	Експрес-контроль, бліц - опитування, доповідь, творча робота
10.	Тема 10. Ускладнення завдань та технічних прийомів ліплення в середній та старшій групах 1. Ліплення предметів різними способами за програмою середньої та старших груп 2. Відпрацьовувати методику показу етапів ліплення посуду різними способами (стрічковий, кільцевий).	5	8	

	3. Написати конспект заняття з ліплення до однієї з тем.			
11	Тема 11. Аплікація, її види. Особливості керівництва аплікацією дітей в I та II молодших групах 1.Підібрати матеріал про аплікацію як вид декоративно-прикладного мистецтва, види аплікаційної техніки. 2.Виконати зразки аплікацій для дітей молодшого віку 3.Підібрати художнє слово, ігрові прийоми навчання до робіт.	4	7	
12	Тема 12. Керівництво аплікацією дітей середньої та старших груп 1.Ускладнення завдань і змісту навчання, техніки роботи з ножицями від середньої групи до старшої. 2.Вправлятися в показі технічних прийомів роботи з ножицями 3.Відпрацювання вміння демонструвати різні прийоми зображення в техніці аплікації. Виконати зразки робіт для дітей середньої та старших груп.	5	8	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА КОНСТРУЮВАННЯМ.ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ				
13	Тема 13. Особливості конструктивної діяльності дошкільників Конструювання з будівельного матеріалу в ЗДО. 1. Проаналізувати значення конструювання в формуванні особистості дитини. 2. Вивчити особливості конструктивної діяльності в різних вікових групах. 3. Проаналізувати будови із будівельного матеріалу по таблицях, малюнках, фотографіях. 4. Вправлятися в показі і поясненні послідовності виготовлення виробів з будівельного матеріалу,	4	7	Експес- контроль бліц- опитува- ння, доповідь
14	Тема 14. Конструювання з паперу, природного та інших матеріалів 1. Проаналізувати особливості навчання конструюванню з різних матеріалів в різних вікових групах. 2. Вправлятися в показі і поясненні послідовності виготовлення виробів з різних матеріалів за	4	7	

	програмою середньої і старшої груп. 3. Скласти конспект заняття до одної із тем. Виготовити наочність до заняття.			
15	Тема 15. Підготовка дітей до школи на заняттях із образотворчої діяльності 1. Проаналізувати програми ЗДО та початкової школи з образотворчого мистецтва 2. Визначити особливості наступності навчання в ЗДО та школі. 3. Підготовка до модульного контролю	4	4	Тести, контрольна робота.
	Разом	66	106	

5. Критерії оцінювання

При вивченні курсу «**Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку**» для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, викладачем можуть використовуватися: лекції, проблемні лекції, практичні заняття, презентації з використанням проектору, робота в малих групах, семінари-диспут, навчальні дискусії, аналіз життєвих ситуацій, частково-пошукова група методів, дослідницькі тощо.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічний працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у різних формах, які є найбільш відповідними до навчального матеріалу, що оцінюється таким чином: усне опитування, тестовий або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях, колоквіум, виступ здобувача із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерне тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення поточної оцінки, при проведенні заліку і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Методи поточного контролю – це оцінювання навчальних досягнень здобувача протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (практичні заняття, самостійна робота). Поточний контроль

відображає поточні навчальні досягнення здобувача в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи здобувача. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь здобувача, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь здобувача (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді здобувача. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Поточний контроль здійснюється викладачами, які ведуть лекційні та семінарські (практичні) заняття. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома здобувачів на початку модулю.

Поточний контроль основної частини матеріалу дисципліни рекомендується завершувати не пізніше передостаннього навчального тижня семестру.

Форми та порядок оцінювання знань аудиторної роботи здобувачів пропонує викладач-лектор (керівник курсу) за участю викладачів, які ведуть семінарські (практичні) заняття. Поточна аудиторна діяльність здобувача оцінюється за чотирибальною (національною) шкалою.

Поточний контроль аудиторної роботи рекомендується здійснювати за такими критеріями:

Тест (тест досягнень, тематичне тестування) – це набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його здобувачами. Перевага тестів у їх об'єктивності, тобто незалежності перевірки та оцінки знань від викладача.

Критерії оцінювання тестових завдань є:

«Відмінно» - 100% - 90% вірних відповідей

«Добре» - 89% - 75% вірних відповідей

«Задовільно» - 74% - 60% вірних відповідей

«Незадовільно» - до 60% вірних відповідей

Методи письмового контролю - забезпечують глибоку і всебічну перевірку засвоєння. У письмовій роботі здобувачу необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних задач, психологічних ситуацій.

Критерії оцінювання письмової роботи здобувачів є:

«Відмінно» - виставляється за повну, правильну і обґрунтовану відповідь в письмовій формі. Здобувач оволодів понятійним апаратом, уміє конкретизувати теоретичні положення, виділяє суттєве в навчальному матеріалі, відповідає логічно, послідовно, уміє впевнено використовувати засвоєні способи дій в нових ситуаціях, типових, варіативних чи нестандартних.

«Добре» - показник хорошої успішності, її виставляють за правильну обґрунтовану відповідь, з якої видно, що здобувач розуміє теоретичний матеріал і володіє навиками і вміннями самостійної навчально-пізнавальної діяльності, допускаючи при цьому деякі несуттєві неточності під час виконання письмової роботи.

«Задовільно» - показник задовільної успішності. Вона свідчить про те, що знання мають розрізнений, фрагментарний характер, що здобувач здатний відтворити певну суму фактичних знань (іноді не усвідомлюючи в цілому їх глибини, узагальненості) і використовує засвоєні способи дій в нестандартних умовах за зразком.

«Незадовільно» - виставляється за неправильну відповідь, яка не відповідає змісту вивченого матеріалу і свідчить про нерозуміння його основних положень. В письмових відповідях мають місце грубі помилки.

Методи усного контролю – бесіда, розповідь здобувача, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь здобувача (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідальна форма – бесіда. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Виконання практичних робіт: ситуаційна рольова гра, імітація, що визначає рівень його знань, умінь з предмету, і ставлення до навчання, ступінь його пізнавальної активності, свідомості, і вміння мислити, розв'язувати самостійно різноманітні завдання. Для практичних занять залежно від обсягу дисципліни, кількості аудиторних годин, відведених на цей вид роботи, кількості питань з тем занять, виходячи з обґрунтованих фізіологічних норм навчального навантаження здобувача, викладачем для кожного здобувача встановлюється обов'язковий мінімум виступів на семінарських заняттях у семестрі і мінімальна кількість виступів з обговореннями поставлених питань (участь у дискусіях); виконання в повному обсязі аудиторної роботи, обов'язкових завдань СРС.

Критерії оцінювання здобувача на практичних заняттях є:

«Відмінно» - прояв декількох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу тощо.

«Добре» - прояв двох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу з допущенням певних недоліків чи неточностей.

«Задовільно» - прояв одного виду активності на занятті: відповідь на запитання викладача неповна та не чітка, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу малоактивна, ініційована викладачем.

Пасивна присутність на занятті не оцінюється.

Здобувач, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях здобувач може відпрацювати пропущені практичні заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи. Самостійна (індивідуальна) робота здобувачів, яка передбачена в

темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Контроль і облік поточної успішності на аудиторних заняттях самостійної (індивідуальної) роботи здійснюється шляхом виставлення в журналі обліку роботи викладача оцінок за чотирибальною (національною) шкалою.

Самостійна робота здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Критерії оцінювання самостійної роботи є:

«Відмінно» - здобувач міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і виконує роботу, вільно використовує набуті теоретичні знання при виконанні самостійної роботи, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«Добре» - здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його в самостійній роботі; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного в самостійній роботі;

«Задовільно» - студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але в роботі плутає поняття, практичні завдання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; виявляє неточності у знаннях при виконанні роботи, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«Незадовільно» - здобувач не опанував навчальний матеріал дисципліни, не відображає в роботі правильні результати, визначення, висновки в роботі не сформовані з опорою на теоретичні знання, майже не орієнтується в першоджерелах та

рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не виявляються.

Проміжний контроль – контроль, який проводиться з метою виявлення і попередження неуспішності здобувачів. Проведення проміжного контролю ініціюється проректором з науково-педагогічної роботи чи деканом відповідного факультету. Проміжний контроль виставляється за національною шкалою в результаті написання письмової роботи. Результати проміжного контролю виставляються викладачем у «Журналі обліку роботи викладача» та у «Журналі обліку роботи академічної групи» але не враховуються у загальному розподілі балів і не включаються до жодного виду робіт із коефіцієнтом.

Критерії оцінювання проміжного контролю є:

«Відмінно» - повністю розкрив зміст поставленого завдання чи проблеми; чітко зрозумів зміст, при цьому володіє спеціальною термінологією; послідовно і логічно викладає матеріал. Допускається 1-2 неточності у викладанні матеріалу, які не приводять до помилкових висновків.

«Добре» - правильно розкрив основний зміст матеріалу; точно користується термінологією; роботу виконав без грубих помилок. У відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві висновки та узагальнення, не грубі помилки, які не впливають на конкретний зміст.

«Задовільно» - зміст питання викладено частково, не завжди послідовно; відповідь неповна, але суть завдання в цілому розкрита; у використанні термінології є помилки.

«Незадовільно» - не розкрито основний зміст завдання; допущені грубі помилки в кінцевих висновках; студент слабо володіє спеціальною термінологією.

Модульний контроль проводиться 1 раз на семестр, включає проведення контрольного заходу за всіма темами змістовних модулів у формі контрольної роботи. До контрольної роботи допускаються всі здобувачі незалежно від результатів поточного контролю. Лектор розробляє контрольні завдання (варіанти, тести тощо) для проведення модульного контролю. При

оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи є:

«**Відмінно**» - ставиться за правильне виконання всіх завдань;

«**Добре**» - ставиться за виконання 75 % від усіх завдань;

«**Задовільно**» - ставиться, якщо правильно виконано більше 60% від запропонованих завдань;

«**Незадовільно**» - ставиться, якщо завдань виконано менше за 60 % від запропонованих завдань.

Результати контрольного заходу здобувачів, який не з'явився на нього, також оцінюються «незадовільно» незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Підсумкова оцінка за поточний контроль виставляється як сума середньоарифметичних оцінок за національною шкалою за підсумками аудиторної роботи та модульної контрольної роботи (помножено на ваговий коефіцієнт), виставляється в журналі обліку роботи викладача, журналі обліку роботи академічної групи та облікових документах деканату.

Підсумковий (семестровий) контроль (екзамен)

Семестровий екзамен з навчальної дисципліни проводиться за традиційною схемою, оцінюється за національною шкалою (ваговий коефіцієнт – 0,4 прийнятий для денної форми навчання та 1,0 – для заочної форми навчання). Кожен здобувач, незалежно від поточної успішності, має його складати. Складений екзамен з оцінкою «незадовільно» не зараховується і до суми балів поточної успішності не додається. Щоб ліквідувати академзаборгованість з навчальної дисципліни здобувач складає екзамен повторно, при цьому результати поточної успішності зберігаються. У відповідності до вимог, об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача здійснюється наступним чином: під час складання іспиту з дисципліни кожен здобувач отримує індивідуальний білет, що складається з теоретичної частини, що містить тести, теоретичні питання та практичної частини, яка вимагає практичних вмінь та навиків по складанню конспектів занять, створенню малюнків, виробів з ліплення, аплікацій, виготовленню виробів з

різними матеріалами, організації образотворчої діяльності з дошкільниками.

На підготовку екзаменаційного білету відводиться 45 хвилин, а викладення відповіді – до 20 хвилин. Форма проведення: письмово - усна.

Критерії оцінювання знань здобувачів при складанні екзамену є:

Кожне питання оцінюється за національною шкалою. В окремих випадках, якщо виникають сумніви в оцінці знань здобувача або його відповідь не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності, викладач може задавати додаткові (уточнюючі) питання в рамках білету. Відповіді на додаткові запитання впливають на оцінку завдань білету.

«Відмінно» – у відповіді повністю розкрито зміст запитання. Матеріал викладено логічно, аргументовано, мова є грамотною, науковий стиль викладення матеріалу, вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом, що винесено для самостійного опрацювання

«Добре» – відповідь достатньо повно розкриває зміст запитання або розкриває основні (найважливіші) аспекти у запитанні, студент володіє термінологічним апаратом дисципліни. У викладеному матеріалі студент має помилки із аргументацією відповіді, недостатня логічність та послідовність викладення матеріалу. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та середній рівень володіння додатковим матеріалом.

«Задовільно» – відповідь на запитання є неповними, розкриває тільки деякі аспекти навчального матеріалу. Здобувач припускається помилок у використанні термінології навчальної дисципліни. Рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях та додатковим матеріалом є посереднім, відповідає мінімально допустимому рівню засвоєння.

«Незадовільно» – у відповіді допущено суттєві помилки, які свідчать про відсутність володіння програмним матеріалом

дисципліни, матеріалами обов'язкової літератури; здобувач слабо володіє / не володіє термінологією дисципліни. Відповідь практично відсутня.

У підсумку відповіді на білет підраховується середньозважений бал (в даному випадку середньозважений бал дорівнює середньоарифметичному), що є підсумковою оцінкою за екзамен для студентів заочної форми навчання.

При оцінюванні знань здобувачів денної форми навчання, підсумкова оцінка відповідей на білет множиться на середньоваговий коефіцієнт – 0,4, отриманий результат додається до середньовагового, що є результатом оцінювання роботи здобувача за аудиторну роботу, контрольний захід та самостійну роботу. Отриманий результат є підсумковою оцінкою за вивчення предмету.

Підсумкова оцінка за вивчення предмета виставляється за шкалами: 4-бальною національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), 100 – бальною ECTS і фіксується у відомості, заліковій книжці, індивідуальному плані здобувача.

Розподіл вагових коефіцієнтів оцінювання навчальної дисципліни

Вид контролю – екзамен

Модульний контроль № 1		СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН
АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА (в т.ч. ІРС)*		
ЗМ1 – ЗМ4		
Лекційні, семінарські (практичні), заняття	Контрольний захід (контрольна робота, тестування, колоквіум тощо)	
Т 1 –Т 15	Т 1-Т 15	
середнєарифметичне оцінок за національною шкалою	оцінка за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
k ₁ - 0,4	k ₂ - 0,2	k ₃ =0,4

Самостійна та індивідуальна робота здобувачів вищої освіти інтегрована з аудиторною роботою.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Відсоток здобувачів, які успішно склали сесію (без перескладання)	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					для екзамену
4,51-5,00	90 – 100	A	10	Високий (творчий)	Відмінно
4,01-4,50	82-89	B	25	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре
3,51-4,00	75-81	C	30		
3,16-3,50	69-74	D	25	Середній (репродуктивний)	Задовільно
2,51-3,15	60-68	E	10		
1,51-2,50	35-59	FX	-	Низький (рецептивно-продуктивний)	не зараховано з можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F			не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Питання для підготовки до іспиту

1. Предмет і завдання курсу «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва дітей раннього та дошкільного віку», його взаємозв'язок з іншими науками.
2. Основна мета, завдання і принципи дидактики на яких будується програма з образотворчої діяльності дошкільників.
3. Структура програми з образотворчої діяльності дошкільників. Аналіз сучасних програм навчання і виховання дітей дошкільного віку.
4. Заняття з образотворчої діяльності та їх структура. Типи занять.
5. Види образотворчої діяльності і їх значення на всебічний розвиток дітей дошкільного віку.
6. Вплив образотворчої діяльності на підготовку дітей до школи.
7. Нетрадиційні заняття з образотворчої діяльності.
8. Дидактичні основи занять (завдання, принципи побудови програми)..
9. Вплив та основні функції образотворчого мистецтва на виховання дошкільників.
10. Використання образотворчого мистецтва в роботі з дошкільниками, вимоги щодо їх підбору.
11. Використання творів графіки і скульптури в роботі з дошкільниками.
12. Ознайомлення дошкільників з живописом.
13. Форми, методи і прийоми ознайомлення дітей з образотворчим мистецтвом.
14. Методи і прийоми навчання образотворчої діяльності дошкільників. Різні системи методів і прийомів навчання.
15. Традиційна класифікація методів і прийомів навчання.
16. Сучасна класифікація методів і прийомів навчання.
17. Роль ігрових прийомів навчання на заняттях з образотворчої діяльності.

18. Використання різних форм навчання з образотворчої діяльності в д/з.
19. Організація самостійної художньої діяльності в д/з.
20. Аналіз дитячих робіт в різних вікових групах.
21. Взаємозв'язок образотворчої діяльності з іншими видами діяльності в д/з.
22. Предметне малювання і його види. Підбір предметів і об'єктів для малювання.
23. Колективна форма навчання сюжетного малювання.
24. Ліплення в д/з, види і способи ліплення. Матеріали і інструменти для роботи.
25. Навчання аплікації з паперу дітей середньої групи.
26. Особливості навчання малюванню дітей І молодшої групи.
27. Навчання предметного малювання дітей II молодшої групи.
28. Малювання і його види. Виникнення малювання на 2 р. життя.
29. Ускладнення завдань і змісту програми з предметного малювання в середній групі.
30. Методика навчання предметного малювання дітей старшої групи.
31. Підготовка дітей II молодшої групи до декоративного малювання.
32. Навчання декоративного малювання дітей середньої групи.
33. Ускладнення завдань і змісту програми з декоративного малювання в старшій групі.
34. Методи і прийоми навчання на заняттях з декоративного малювання в другій молодшій групі.
35. Використання методів і прийомів навчання на заняттях з декоративного малювання в середній групі.
36. Методика навчання декоративного малювання в старшій групі.
37. Використання творів декоративно-прикладного мистецтва на заняттях з декоративного малювання.

38. Сюжетне малювання в д/з. Види та форми організації занять.
39. Підготовка дітей до сюжетного малювання. Особливості підготовчого етапу в молодшому віці.
40. Ускладнення завдань з сюжетного малювання в середній групі і старших групах.
41. Методика керівництва дітей сюжетного малювання.
42. Ліплення як вид образотворчої діяльності дошкільників. Види ліплення.
43. Особливості навчання ліпленню дітей I молодшої групи.
44. Навчання ліпленню дітей II молодшої групи.
45. Керівництво ліпленням дітей в середній групі.
46. Ускладнення завдань і змісту програми з ліплення в старшій групі.
47. Організація декоративного ліплення в ЗДО.
48. Навчання технічним прийомам ліплення дітей від I молодшої до середньої групи.
49. Аплікація з паперу в д/з. Особливості аплікації в I молодшій групі.
50. Завдання і зміст навчання аплікації дітей II молодшої групи.
51. Навчання аплікації дітей середньої групи.
52. Керівництво аплікацією з паперу в старшій групі.
53. Організація декоративної аплікації за народними мотивами в різних групах ЗДО
54. Конструювання як вид дитячої діяльності, види та особливості.
55. Керівництво конструюванням з будівельного матеріалу в I і II молодших групах.
56. Ускладнення завдань з конструювання з будівельного матеріалу в середній і старшій групах.
57. Навчання конструюванню з паперу в ЗДО.
58. Навчання конструюванню з природних матеріалів в середній та старшій групах.
59. Навчання конструюванню з викидних матеріалів в ЗДО.

60. Організація самостійної художньої діяльності з дошкільниками..
61. Виконати візерунок в прямокутнику і скласти вступну частину заняття з декоративного малювання на тему «Килимок» для середньої групи.
62. Скласти план-конспект заняття з предметного малювання на тему «Снігова Баба» для II молодшої групи.
63. Скласти бесіду за картиною українського художника для дітей старшої групи.
64. Скласти вступну частину заняття з сюжетного ліплення на тему «Колобок зустрів зайчика» для середньої групи.
65. Виконати візерунок рушничка і скласти вступну частину заняття з декоративного малювання для старшої групи.
66. Виліпити зайчика конструктивним способом і пояснити послідовність ліплення для дітей середньої групи.
67. Скласти план-конспект комплексного заняття для II молодшої групи на тему «Курчата ходять по траві».
68. Виліпити ляльку в довгому вбранні для середньої групи і пояснити послідовність ліплення.
69. Скласти вступну бесіду до заняття з декоративної аплікації на тему «Серветка з квітами» для старшої групи.
70. Провести обстеження кухлика і виліпити його за програмою старшої групи.
71. Виконати аплікацію «Букет з осіннім листям» для старшої групи, пояснити прийоми вирізування.
72. Скласти з паперу стрілу для старшої групи і пояснити послідовність виконання.
73. Скласти вступну частину заняття з конструювання будівельного матеріалу для середньої групи на тему: «Меблі для ляльки».
74. Скласти фрагмент заняття і виконати лінійний малюнок до теми «Їжачок-хитрячок».
75. Виліпити котика комбінованим способом для старшої групи і скласти вступну бесіду.

76. Скласти вступну частину заняття з сюжетного малювання на тему «Весняний день».
77. Намалювати автобус і провести фрагмент заняття для середньої групи.
78. Скласти вступну частину заняття з декоративного малювання для старшої групи на тему «Сорочка-вишиванка».
79. Скласти вступну частину заняття з сюжетного малювання для середньої групи на тему «Казковий будинок в лісі».
80. Схематично намалювати дерева для різних вікових груп, пояснити послідовність малювання.
81. Скласти вступну частину заняття з декоративного малювання для дітей II молодшої групи на тему «Прикрасимо плаття для ляльки».
82. Скласти вступну частину заняття з конструювання природного матеріалу на тему «Човник з вітрилом» для середньої групи.
83. Скласти вступну частину заняття з сюжетного малювання на тему «Рибки в акваріумі» для середньої групи.
84. Показати прийоми вирізування з паперу складеного навпіл, гармошкою, в декілька раз для старшої групи.
85. Намалювати тварин спрощеним способом для дітей середньої групи.
86. Виліпити качку пластичним способом, скласти вступну частину заняття.
87. Виготовити будинок з паперу для середньої групи, пояснити послідовність виконання.
88. Виконати предметну аплікацію способом обривання паперу, скласти вступну бесіду.
89. Схематично покажіть ускладнення в зображенні будинків для різних вікових груп і поясніть послідовність малювання на одному прикладі.
90. Складіть вступну частину до заняття з сюжетного ліплення для старшої групи на тему: «Казка «Колобок».

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна

1. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному закладі. Підручник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.
2. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. К.: Кондор, 2009. 200 с.

Додаткова

3. Базовий компонент дошкільної освіти. Державний стандарт дошкільної освіти. 38 с. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
4. Бабідорич, Н.В., Микуліна А.К. Вплив занять з образотворчої діяльності на розвиток дітей дошкільного віку. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (22-23 жовтня 2020 р., м. Мукачєво). Мукачєво : МДУ, 2020. С.36-38. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7504/1/The_influence_of_art_classes_on_the_development_of_preschool_children.pdf
5. Герц О.А., Микуліна А.К. Особливості навчання дошкільників аплікації та вирізуванню з паперу. *Наука майбутнього* : збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених. Мукачєво : РВВ МДУ, 2021. Випуск 1(7). С.16-22. <http://localhost:8080/jspui/handle/123456789/8263>
6. Дронова О.О., Нестєрова Е.О. Інтеграція науки з мистецтвом у педагогічній технології художньо-естетичного розвитку дошкільників. *Молодий вчений*. 2017. № 10.1 (50.1). С. 26–29.
7. Кононко О.Л. Оновлена програма «Я у Світі». URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2650-onovlena-programa-ya-u-svt/>
8. Кохтич Б.В., Микуліна А.К. Особливості формування художньо-естетичної компетентності у дошкільників в образотворчій діяльності. *Наука майбутнього*: збірник

- наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених. Мукачево: РВВ МДУ, 2023. Вип. 1(11). С. 55-59 . <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/9954>
9. Луцан Н. І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 172 с
 10. Любежаніна Б.А. Микуліна А.К. Оволодіння дітьми середньої групи технікою аплікації. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції* : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 25-26 жовтня 2018 року). Мукачево : МДУ, 2018. С. 231-233. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/4235/1/Mastering_middle-class_children_with_applique_techniques.pdf
 11. Любежаніна, Б.А., Микуліна А.К. Розвиток особистості дітей дошкільного віку на заняттях з аплікації. *Міжнародний науковий журнал "Освіта і наука"*. Мукачево-Ченстохова : РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2019Половіна О. Як сформувати мистецько-творчу компетентність у дітей? URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2951-yak-sformuvati-mistetsko-tvorchu-kompetentnst-u-dtey>
 12. Микуліна А.К., Арделан Я.О., Бобрушко Н.В. Художньо-естетичний розвиток дошкільників засобами образотворчого мистецтва. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів* : збірник тез доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції (16 травня 2024 р., м. Мукачево). Мукачево : МДУ, 2024. 488. С. 137-139.. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11664/1/Artistic_and_aesthetic_development_of_preschoolers_by_means_of_visual_arts.pdf
 13. Микуліна А.К. Бучелла М.І. Дем'янчук В.М. Розвиток художньо-творчих здібностей у дошкільників засобами інтеграції різних видів мистецької діяльності. *Наука майбутнього*: збірник наукових праць студентів, аспірантів

та молодих вчених. Мукачево: РВВ МДУ, 2024. Вип.1(13). С. 59-63.

du.ua/wp-content/uploads/2024/06/Збірник-наукових-праць-Наука-майбутнього-1-13-2024_.pdf#page=59.

14. Микуліна А.К., Лабош О.М. Художньо-естетичний розвиток дітей молодшого дошкільного віку. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі* [Електронний ресурс] : збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції(м. Мукачево, 25 жовтня 2018 року). Мукачево : МДУ, 2018. С. 49-53 [http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3935/1/Artistic and aesthetic development of children of preschool age.pdf](http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3935/1/Artistic_and_aesthetic_development_of_children_of_preschool_age.pdf)
15. Микуліна А.К. Аплікація з різних матеріалів як засіб розвитку творчих здібностей. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*. Мукачево-Ченстохова : РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2024. Вип. 1 (36). С. 136-145 <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/11512>
16. Микуліна А.К., Михайлова К.В. Організації самостійної художньої діяльності дошкільників в умовах дошкільного закладу. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*/. Мукачево-Ченстохова : РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2022. Випуск № 1(32). 163с. С.68-73 <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/9156>
17. Микуліна, А.К. Розвиток творчості у дошкільників в процесі малювання нетрадиційними техніками. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*. Мукачево-Ченстохова : РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2018. Випуск №2(25). С. 134-138. <https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2019/01/Освіта-і-наука-225-виправлений.pdf#>
18. Микуліна А.К., Тичка М.В. Особливості навчання аплікації дітей старшого дошкільного віку. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів* : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2022. 484 с.,

- C.124-126. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9725/1/Peculiarities_of_learning_the_application.pdf
19. Михайлова К.В, Микуліна А.К., Волошин Н.П. Будівельно-конструктивні ігри як засіб педагогічного впливу на формування особистості дошкільника. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*: збірник наукових праць. Мукачево, 2019. Випуск 2(10,)№Ч.1. С.149-152. <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/5147>
 20. Пісоцький О. П. Основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність в дошкільному віці. Навч. посібн. для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»..Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. 2017. 162 с.
 21. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. *Дошкільне виховання*. 2021. № 2. С.3-8.
 22. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості» /ред..Р. М. Борщ, Д. В. Самойлик. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.
 23. Рібцун Ю.В., Рібцун О.Г. Вихователь й малюки конструюють залюбки. Методичний посібник для роботи з дітьми 3-6 років./Київ : Генеза, 2017. 192 с. <https://corr.ks.ua/files/Image/Documents/Constr.pdf>
 24. Синичка Є. Б., Микуліна А.К. Викорисання орігамі в процесі конструктивної діяльності дошкільників.. *Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених*. Мукачево: РВВ МДУ, 2020. Вип.1(5). 217с. С. 139-144. <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/6709>
 25. Сідун Я.Є, Микуліна А.К. Навчання дошкільників декоративного ліплення за мотивами української кераміки. *Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених*. Мукачево: РВВ МДУ, 2020. Вип.1(5). 217с. С.113-116. <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/6698>

26. Сіреті, Н.В., Микуліна А.К. Розвиток творчості у дошкільників у процесі конструктивної діяльності. *Наука майбутнього* : збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених. Мукачево : РВВ МДУ, 2022. Випуск 1(9). С.153-158.
<http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/9101>
27. Сухар В. Л. Конструювання в ДНЗ. Молодший та середній вік. Х.: Вид.-во «Ранок», 2016. 176 с.
<https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Chorna/0043136.pdf>
28. Сухар В. Л. Конструювання в ДНЗ. Старший вік. Х.: Вид.-во «Ранок», 2016. 176 с.
29. Формування художньо-продуктивної компетенції дітей дошкільного віку : метод. посіб. / упоряд. Т.М. Корж, М.Д. Нельзіна, А.М. Батуринець. Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти». 2016. 113 с.
<https://repository.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/08/posibnyk-1.pdf>

14. Інформаційні ресурси

Інституційний репозитарій МДУ <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/>

Мукачівський державний університет - навчальне модульне середовище

<http://moodle.msu.edu.ua:3000/login/index.php>

Наукова бібліотека МДУ <https://msu.edu.ua/library/>

Сторінка дисципліни в MOODL <http://moodle-s.msu.edu.ua:3000/course/view.php?id=61>

ДОДАТКИ

Додаток А

Глосарій з дисципліни

Абрис (нім. “abris” — план, креслення))

1) Абрис предмета, нанесеного за допомогою ліній.

2) Контур, а також межі кольорів і полутонів зображення, які нанесені тушшю на кальку або інший прозорий матеріал.

Акварель (aquarelle від лат. “aqua” — вода) — «водяні фарби», фарби (за звичаєм на рослинному клеї), які розводяться водою; живопис цими фарбами.

Алла прима (італ. “alla prima” вимовляється “аля прима”) те ж саме, що живопис по-вологому. Означає також засіб виконання за один прийом, в один сеанс.

Анімалістичний жанр (від лат. “animal” — тварина) — жанрова різновидність образотворчого мистецтва, в якому головним мотивом є зображення тварин.

Ансамбль (франц. “ansemble” — разом) — в образотворчому мистецтві єдність, злагодженість, цілісність художнього твору.

Арабеска, арабеск (від франц. “arabesque” — букв. арабський) європейська назва орнаменту, який склався в середньовіковому мистецтві країн Близького Сходу. Арабесці притаманне сполучення геометричних форм із занадто стилізованими рослинними елементами, побудоване за принципом нескінченного розвитку і повторення груп переплетених примхливими лініями.

Арматура (від лат. “armature” — озброєння, спорядження) —

1) предмети озброєння як елементи або матеріал декоративної композиції; 2) маловживана назва скульптурного каркасу.

Архітектоніка (від грец. “architektonike” — будівниче мистецтво) — в образотворчому мистецтві: сукупність структурних елементів композиції, тісно пов’язаних з основними предметно-смысловими композиційними елементами.

Архітектура (лат. “architectura”, від грец. “architekton” — зодчий, будівник) — зодчество, мистецтво проектувати і будувати

об'єкти, які оформлюють просторове середовище життя і діяльності людини.

Атрибут (від лат. “attributum” — властивість, приналежність) — в образотворчому мистецтві постійна речова ознака персонажу, яка служить його розпізнаванню і яка вказує на його алегоричне або символічне значення.

Барельєф (франц. “basrelief” — низький рельєф) — різновидність випуклого рельєфу, в якому відтворювані фігури і предмети виступають над площиною зображення не більше, ніж на половину свого обсягу.

Батальний жанр (від франц. “bataille” — битва) — галузь образотворчого мистецтва (переважно живопису), присвячена військовій тематиці. Батальний жанр може розглядатися як особливий розділ історичного жанру.

Вернісаж (франц. “vernissage” — букв. “лакировка”) — закритий огляд виставки, в якому беруть участь лише спеціально запрошені особи (художники, критики, представники пов'язаних з мистецтвом закладів і громадських організацій); при відсутності такого огляду — перший день відкриття виставки для широких верств глядачів.

Вітраж (франц. “vitrag” від “vitre” — віконне скло) — твір декоративного мистецтва, сюжетного або орнаментального характеру, виконаний з різнокольорового розписного скла, розрахований на крізне освітлення.

Глиптика (франц. “griptique”, від грец. “glipho” — вирізаю) — відоме з давнини мистецтво різьби на твердих і цінних породах каменю.

Гобелен (франц. “gobelin”) — французький зітканий килим ручної роботи і дуже високої художньої якості. У поширеному значенні гобеленом називають будь-який зітканий килим, переважно зображувального малюнка і високої художньої якості — без відношення до характеру, місця або часу виробництва.

Гончарні вироби — в прикладному мистецтві: вироби з випалюваної кольорової глини і покриті прозорим глазуром або ангобом. У широкому значенні термін гончарні вироби може охоплювати майоліку в цілому і навіть кераміку.

Горельєф (франц. “hautrelief” — високий рельєф) — різновид випуклого рельєфу. Відтворені в горельєфі фігури і предмети виступають над площиною зображення більш ніж на половину свого обсягу; іноді вони лише доторкуються до фону і можуть зовсім відділятися від нього в деталях.

Готика (від італ. “gotico” франц. gotique” — властивий готам) — стиль західноєвропейського мистецтва другої половини XII-XV століть.

Гравюра (франц. “gravure”; від “graves” — вирізати) — в образотворчому мистецтві розділ графіки, який включає твори, виконані засобом друкування з граверної дошки.

Графіка (від грец. “grapho” — пишу, малюю) — один з видів образотворчого мистецтва, близький живопису з боку змісту і форми, але має свої власні завдання і художні можливості. На відміну від живопису, основним зображувальним засобом графіки є малюнок; значення кольору залишається в неї порівняно обмеженим.

Декоративно-прикладне мистецтво — мистецтво виготовлення побутових предметів, які мають художньо-естетичні якості і призначенні не тільки для задоволення практичних потреб, але й для оздоблення житла, архітектурних споруд, парків, скверів.

Діорама (від грец. “dia” — через, крізь та “horama” — вид, видовище) — особливий різновид образотворчого мистецтва, в якому живопис доповнюється іншими художніми засобами — бутафорними або реальними предметами, штучним освітленням тощо.

Жанр (франц. “genre” — рід, вид) — в образотворчому мистецтві: поняття, яке характеризує галузь мистецтва, обмежену певним колом тем. Розрізняють в основному, жанри портрету, історичний, побутовий, батальний жанри, пейзаж, натюрморт, анімалістичний жанр, міфологічний жанр.

Живопис — один з основних видів образотворчого мистецтва, в якому художнє зображення предметного світу на площині здійснюється за допомогою фарб.

Задум — у сфері мистецтва: складене у творчій уяві художника конкретне і цілісне уявлення про основні риси змісту і

форми художнього твору до початку практичної роботи над ним. За правилом, задум буває достатньо завершеним лише по відношенню до основного; в деталях він постійно уточнюється, збагачується і змінюється в ході практичного виконання.

Ідея (від грец. “idea” — поняття, уявлення) — в мистецтві: головна думка художнього твору, в якій виявляється суспільна позиція художника і об’єктивна спрямованість його мистецтва.

Інтер’єр (від франц. “interier” — буквально внутрішність, внутрішня частина) — у спеціальному значенні:

1) особливий жанр образотворчого мистецтва, присвячений зображенню внутрішніх архітектурних просторів — кімнат, зали, анфілад тощо;

2) у декоративно-прикладному мистецтві: оздоба, оформлення внутрішнього приміщення.

Історичний жанр — галузь мистецтва, присвячена зображенню конкретних історичних подій суспільного життя минулого і сучасного, а також дій історичних осіб. До історичного жанру належать також історичний портрет і історичний пейзаж, історичний жанр особливо вживаний у живопису.

Картина — твір станкового живопису, в якому правдиво втілено глибокий задум. Поняття “картина” пов’язують, перш за все, із галуззю тематичної композиції і отже, з жанрами: побутовим, історичним, батальним; воно, крім того, може стосуватися до твору будь-якого жанру.

Колорит (франц. “coloris” від лат. “color” — фарба, колір) — у живопису: характер взаємозв’язку всіх кольорових елементів твору, його кольорове сполучення як один із засобів правдивого і виразного відтворення дійсності. Головна вихідна властивість колориту — багатство й узгодженість кольорових відтінків, відповідних багатству матеріального світу, які в єдності зі світлотінню правдиво відтворюють різноманітні предметні властивості.

Композиція (від лат. “compositio” — складання, розміщення) — структура, взаємозв’язок найважливіших елементів художнього твору, від якого залежить весь його смисл і побудова. Цілеспрямованою єдністю композиції художник виражає зміст

свого задуму, робить цей задум доступним, виразним. За правилом основою композиції є підпорядкування головному сюжетно-тематичному центру всіх менш значимих композиційних елементів.

Конфлікт (від лат. “conflictus” — буквально “зіткнення”, “суперечка”) — в сюжетах образотворчого мистецтва зображення протидіючих суспільних сил, зіткнення і боротьба нового та старого.

Кругла скульптура — один з двох основних видів скульптури, який у протилежність рельєфу, відтворює повнообсяжне зображення, що оглядається з усіх боків. В основному кругла скульптура подана в скульптурній групі, статуй, бюсті.

Ліплення — один з основних різновидів скульптурної техніки, пов'язаний з обробкою м'якого матеріалу — спеціальних сортів глини, воску, пластиліну. Існує і як повністю самостійна техніка. Ліплення застосовується, крім того, в будь-якій скульптурній роботі, починаючи з виконання моделі, тому ліплення присутнє майже повністю у творчій роботі скульптора.

Локальний колір (від франц. “local” — місцевий) — термін живописної практики, який означає колір, притаманний забарвленню самого предмета.

Малюнок — 1) художній засіб основного значення. В такому широкому значенні поняття малюнок поєднує майже всі спеціальні сторони повноцінного відтворення предметного світу: об'ємне і просторове моделювання, вірні пропорції, правдиву експресію, ясно виражений характер тощо. Це основа для реалістичного зображення дійсності взагалі — будь-якими технічними засобами чи прийомами;

2) різновид художньої графіки, побудований на технічних засобах і можливостях малювання. На відміну від живопису, малюнок виконується переважно твердою речовиною, яка фарбує (олівець, вугіль, сангіна тощо), звичайно засобом штриха та лінії, при допоміжній ролі кольору.

Марина (італ. “marina”, від лат. “marinus” — морський) — твір пейзажного живопису, присвячений зображенню моря.

Майстерність — уміння художника ефективно використовувати всі засоби і можливості свого мистецтва в створенні змістовних і вражаючих художніх образів. Майстерність у широкому значенні містить у собі всю сукупність якостей повноцінної творчої практики, починаючи від достоїнства задуму, розробки сюжету, виразності композиції, повноти пластичних і колористичних засобів виразності і закінчуючи бездоганним володінням технікою певного виду мистецтва. Термін майстерність часто вживають, пов'язуючи його тільки з оволодінням технікою; але технічну майстерність у вузькому розумінні цього слова неможливо розглядати як самостійну категорію, яка відірвана від інших завдань мистецтва.

Монумент (лат. “monumentum”; від “moneo” — нагадує) — в образотворчому мистецтві: скульптурний пам'ятник значних розмірів на честь видатних історичних подій, видатного суспільного діяча тощо.

Народні художні промисли — місцеві галузі, майстри яких об'єднані в артілі, які спеціалізуються на тих чи інших художніх виробках.

Натура (лат. “natura” — природа) — у практиці образотворчого мистецтва: будь-які явища, істоти, предмети, які художник зображує (або може зображувати), спостерігаючи їх як модель безпосередньо в процесі самої роботи.

Натюрморт (франц. “natura morte” — буквально “мертва натура”) — один із жанрів образотворчого мистецтва, присвячений відтворенню предметів побуту, їжі (овочі, фрукти, дичина), квітів тощо. Натюрмортом також називають окремий твір цього жанру.

Образ (художній) — специфічна, притаманна мистецтву форма відтворення дійсності, яка розкриває загальне через конкретне (індивідуальне) і яка реалізується в процесі створення твору мистецтва.

Образотворчі мистецтва — мистецтва, пов'язані із зоровим сприйманням і які створюють зображення на площині і в просторі: живопис, графіка, скульптура, архітектура, декоративно-прикладне мистецтво.

Орнамент (від лат. “ornamentum” — оздоблення, прикраса) — візерунок, побудований на ритмічному чергуванні і сполученні геометричних або зображувальних елементів. Виконаний засобами живопису, графіки, скульптури або вишивки, орнамент служить оздобленням предметів прикладного і декоративного мистецтва, широко застосовується в архітектурі та книжковій графіці. Загальні стилістичні ознаки орнаментального мистецтва визначаються особливостями образотворчої культури конкретного народу, мають певну стійкість протягом того чи іншого історичного періоду.

Палас (персид. “палас”) — безворсовий двобічний килим. Візерунок, який прикрашає палас, складається з різноманітних яскраво пофарбованих геометричних фігур. Широко розповсюджений у побуті народів Середньої Азії та Близького Сходу.

Пейзаж (франц. “paysage”) — у спеціальному значенні жанр образотворчого мистецтва, присвячений відтворенню природи. Пейзажем називається також окремий художній твір відповідного жанру.

Плани (від лат. “planum” — площа) — у творах образотворчого мистецтва:

- 1) просторові зони різного віддалення, за звичаєм, відповідні найбільш суттєвим частинам зображення і які мають значення основних опорних пунктів при відтворенні глибини на площині (особливо в пейзажі); розрізняють перший, другий і дальній плани;
- 2) елементи об'ємно-пластичного моделювання, співвідносні один з одним за величиною, обрисом і положенню.

Прикладне мистецтво — мистецтво виготовлення побутових предметів, які мають утилітарне призначення і, разом з тим, вирізняються естетичними художніми якостями.

Ракурс (франц. “raccourcir” — скорочувати) — перспективне скорочення форми предмета, яке призводить до зміни його звичайного обрису. Звичайно ракурсом називають різко виражене скорочення, яке виникає при спостереганні предмета зверху або знизу, особливо поблизу.

Рефлекс (від лат. “reflexus” — віддзеркалення) — в образотворчому мистецтві один із основних елементів світлопису, пов’язаний з ефектом освітлення віддзеркаленим світлом.

Світло — у спеціальному значенні один із основних елементів світлотіні в художньому творі або натурі. У широкому значенні термін “світло” вказує, зазвичай, на характер освітлення як на багатоскладовий засіб художнього відтворення та виразу.

Стиль (грецьк. “stylos” — паличка для письма) — у мистецтві історично складена і соціальне обумовлена спільність ідейно-художніх принципів, яка поєднує в дану епоху твори майстрів, що працюють у різних видах і жанрах мистецтва.

Тема (грецьк. “thema” — буквально те, що покладено в основу) — поняття, яке стосується основних складових змісту в художньому творі: воно вказує, якому колу явищ присвячує художник свій твір.

Техніка (від грецьк. “technike” — майстерність) — у галузі мистецтва: сукупність спеціальних засобів і прийомів, за допомогою яких виконується художній твір.

Фон (франц. — “fond” — буквально “дно”, “глибинна частина”)

1) будь-яка частина зображувальної або орнаментальної композиції по відношенню до першопланової, головної деталі;

2) обстановка, середовище, оточуючі умови, в яких відбувається певне явище, подія.

Формат (лат. — “formatus” — зроблений; такий, що отримав форму) — співвідношення довжини до висоти зображувального поля.

Шрифт (нім “schrift” — почерк, письмо) — певний характер, єдність композиційного малюнка букв і знаків, яка застосовується художником у вирішення текстових елементів твору.

Штрих (нім. “schtrich”) — лінія, яка виконується одним рухом руки та є складовою частиною певної лінійно-зображувальної системи. Штрих — основний, найпростіший елемент техніки малювання. Головне призначення штриха — відтворення об’ємно-пластичних і просторових властивостей зображення.

Навчальне видання

**ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ДІТЕЙ РАНЬОГО
ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Укладач А. К. Микуліна

Методичні рекомендації до вивчення курсу
для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти,
спеціальності А 2 «Дошкільна освіта»

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 6954 від 20.11.2019 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>